

978.

Na osnovu člana 7 i člana 112 stav 2 Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede donijelo je

PROGRAM MJERA BEZBJEDNOSTI HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE ZA 2021. GODINU

1. Ovim programom utvrđuju se mjere za praćenje bezbjednosti hrane, predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom i hrane za životinje na osnovu monitoringa: prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima, proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja, rezidua pesticida u hrani, mikrobioloških kriterijuma u hrani, kontaminenata u hrani, nepoželjnih supstanci u hrani za životinje, hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala, usaglašenosti sastava i kvaliteta hrane, informacija o hrani i drugih programa u skladu sa zakonom.

Ovim programom utvrđuju se vrste opasnosti u hrani, predmetima i materijalima koji dolaze u kontakt sa hranom i hrani za životinje, uključujući i provjeru sastava i kvaliteta određenih kategorija hrane, označavanje hrane i navođenje obaveznih informacija o hrani, zdravstvenih i nutritivnih tvrdnji, uslovi i način sprovođenja monitoringa, način uzimanja uzoraka, metode laboratorijskih ispitivanja, finansijska sredstva potrebna za finansiranje programa i povezanih aktivnosti kao i mjere i aktivnosti za bolju implementaciju propisanih zahtjeva iz oblasti bezbjednosti hrane i postupanja u slučaju prisustva opasnosti u hrani i hrani za životinje.

Sredstva za sprovođenje ovog programa u iznosu od 349,000.00€ opredijeljena su Budžetom Crne Gore za 2021. godinu, Organizacioni kod 41107 (Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), Program 16 002 (Poljoprivreda), Potprogram 16 002 005 (Bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi), Aktivnost 16 002 005 002 (Monitoring bezbjednosti hrane).

Troškovi iskazani po pojedinim programima predstavljaju projektovane vrijednosti. U dostavljenom uzorku mogu se vršiti ispitivanja po jednom ili više programa.

Za izvršenje programa odgovoran je organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava) i ovlašćena/e laboratorija/e.

Uprava može u toku izvršenja ovog programa vršiti izmjenu namjene korišćenja sredstava i sredstva preusmjeravati sa jednog programa na drugi, do visine ukupnih sredstava.

Radi praćenja bezbjednosti hrane i hrane za životinje sprovode se sljedeći programi:

Program 1	Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje
Komponenta 1.1	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja.
Program 2	Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticida)
Komponenta 2.1	Monitoring rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla
Program 3	Program monitoringa nitrata u lisnatom povrću
Komponenta 3.1	Monitoring nitrata u lisnatom povrću
Program 4	Program monitoringa <i>Listeria monocytogenes</i> u gotovoj hrani životinjskog porijekla
Komponenta 4.1	Monitoring <i>Listeria monocytogenes</i> u gotovoj hrani životinjskog porijekla
Program 5	Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma
Komponenta 5.1	Kontrola mikrobioloških kriterijuma bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište
Komponenta 5.2	Kontrola mikrobioloških kriterijuma sa proizvodnih površina i opreme u ugostiteljskim objektima
Program 6	Program monitoringa bezbjednosti školjki
Komponenta 6.1	Kontrola morske vode
Komponenta 6.2	Kontrola <i>E. coli</i>
Komponenta 6.3	Kontrola biotoksina i kontaminenata
Program 7	Program monitoringa kontaminenata u hrani
Komponenta 7.1	Monitoring mikotoksina (aflatoksina, deoksinivalenola, patulina i toksina T-2 i HT-2)
Komponenta 7.2	Monitoring teskih metala u hrani i histamina i isparljivog azota u proizvodima ribarstva
Program 8	Program monitoringa hrane za posebne prehrabene potrebe
Program 9	Program monitoringa kvaliteta soli i sadržaja soli u pekarskim proizvodima.
Program 10	Program monitoringa kvaliteta meda i pčelinjeg voska
Program 11	Program monitoringa korišćenja zdravstvenih tvrdnji u dodacima ishrani (suplementima) i biljnim čajevima
Program 12	Program monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom

Program 13	Program monitoringa prirodne mineralne i izvorske vode i vode koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu tokom proizvodnje, pripreme ili obrade
Program 14	Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje
Komponenta 14.1	Monitoring dioksina i PCB i dioksinima sličnih PCBs u hrani za životinje
Komponenta 14.2	Monitoring ostalih nepoželjnih supstanci u hrani za životinje
Program 15	Program monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modificiranog materijala
Program 16	Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa
Komponenta 16.1.	Jačanje administrativnih kapaciteta za implementaciju propisa i stručno osposobljavanje administracije i inspekcije za sprovođenje službenih kontrola
Komponenta 16.2.	Oprema i dokumentacija za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka
Program 17	Hitne mjere

PROGRAM 1 PROGRAM MONITORINGA REZIDUA U HRANI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA I HRANI ZA ŽIVOTINJE

Cilj: Radi zaštite javnog zdravlja vrši se sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja, a koje mogu biti štetne za zdravlje ljudi i zdravlje životinja. Planiranim i sistematskim uzimanjem uzoraka vrši se provjera upotrebe lijekova u liječenju životinja koje i/ili čiji se proizvodi koriste kao hrana kao i kontrola poštovanja karence za upotrijebljeni veterinarski lijek od strane držalac životinja kao i kontrola prisutnosti kontaminenata u proizvodima životinjskog porijekla i hrani i vodi za napajanje životinja.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG“, broj 57/15), Zakon o veterinarstvu („Službeni list CG“, br. 30/12 i 48/15); Zakon o lijekovima („Službeni list CG“, broj 30/12, 48/15 i 52/16); Pravilnik o monitoringu rezidua u životinjama i proizvodima životinjskog porijekla („Službeni list CG“, broj 3/17); Pravilnik o maksimalno dozvoljenim količinama rezidua farmakološki aktivnih supstanci veterinarskih lijekova u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni list CG“, br. 75/18 i 47/20); Naredba o zabrani upotrebe i tretiranja životinja koje se uzgajaju određenim supstancama i veterinarskim lijekovima („Službeni list Crne Gore“, br. 76/2018); Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani („Službeni list Crne Gore“, br. 48/16 i 66/19); Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih materija u hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 31/17 i 40/18); Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG“, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/20 i 92/20); Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Sl list CG“ br. 7/18, 46/18, 44/19 i i 120/20); Uredba o zahtjevima za proizvodnju i stavljanje u promet medicirane hrane za životinje (Službeni list CG“, br. 51/2017) i Uputstvo za uzimanje službenih uzoraka i sprovođenje programa monitoringa i odgovarajući pravilnici o uzorkovanju, prema vrsti uzorka/hrane.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor veterine, Odsjek za veterinarske lijekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua i Odsjek za veterinarsku inspekciju – Grupa poslova za nadzor u unutrašnjoj kontroli i ovlašćena laboratorija.

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- odsjek za veterinarske lijekove, antimikrobnu rezistenciju i monitoring rezidua;
- veterinarska inspekcija;
- inspekcija za hranu.

Monitoring rezidua se sprovodi u objektima u kojima se uzgajaju i drže životinje za proizvodnju hrane i objektima za klanje, preradu mesa, mlijeka, ribe, pčelinjacima i objektima za sakupljanje meda, objektima za sakupljanje i pakovanje jaja u skladu sa Programom monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2021. godinu i Uputstvom za uzimanje uzoraka i sprovođenje programa monitoringa rezidua.

Aktivnosti:

Komponenta 1.1. Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja. Prisutnost supstanci i grupe farmakološki aktivnih materija ili njihovih metabolita i drugih supstanci i kontaminenata ispituju se u zavisnosti od vrste životinja. Sistematsko praćenje i otkrivanje rezidua vršiće se na osnovu Programa monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2021. godinu. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost hrane životinjskog porijekla i hrane za životinje koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu upotrebe lijekova i liječenje životinja i poštovanje dobre poljoprivredne prakse.

Izveštavanje Evropske komisije: Organizacija monitoringa, način planiranja i sprovođenja, odgovorne institucije, važeći zakonski propisi, način registracije i kontrole uporebe lijekova, broj uzorka, vrste supstanci koje mogu zaostati u

životinjskim tkivima, organima i/ili proizvodima životinjskog porijekla, živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima i tkivima, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja, učestalost uzorkovanja, matriks, laboratorijske metode i drugo utvrđeno je Programom monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2021.godinu koji je dostavljen u narativnoj i tabelarnoj formi (obrascima utvrđenim od strane Evropske Komisije) Evropskoj Komisiji 31.marta 2021.godine u skladu sa zakonom definisanom obavezom. Istovremeno, Evropskoj komisiji je dostavljen i Izvještaj o realizaciji Programa monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje za 2020.godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo rezidua farmakološki aktivnih materija ili njihovih metabolita i/ili drugih supstanci u živim životinjama, hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom, nakon izvršene procjene rizika.

Period realizacije: Tokom cijele godine (1. april 2021. godine - 31. mart 2022. godine)

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 100.000,00€

PROGRAM 2

PROGRAM MONITORINGA REZIDUA SREDSTAVA ZA ZAŠTITU BILJA (PESTICIDA)

Cilj: Monitoring rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticida) i njihovih rezidua je najefikasniji način preventivnog i blagovremenog otkrivanja prisustva sredstava za zaštitu bilja (pesticida) u količinama iznad maksimalno propisanih u hrani biljnog i životinjskog porijekla koja se stavlja na tržište ili nedozvoljenih/zabranjenih sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua. Praćenje upotrebe sredstava za zaštitu bilja je podrška realizaciji Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 57/16) kao dio ukupnih aktivnosti za smanjenje rizika i negativnih efekata na zdravlje ljudi, bilja i životnu sredinu. Na ovaj način će se unaprijediti kontrola, uvesti visoki standardi i obezbijediti proizvodnja i promet bezbjedne hrane biljnog i životinjskog porijekla, uz poštovanje dobre poljoprivredne prakse.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Pravilnik o maksimalnom nivou rezidua sredstava za zaštitu bilja na ili u bilju, biljnim proizvodima, hrani ili hrani za životinje („Službeni list CG”, br. 21/15, 44/15, 34/19, 82/2020 i 92/2020) i Pravilnik o metodama uzorkovanja za utvrđivanje rezidua sredstava za zaštitu bilja („Službeni list CG”, broj 48/14).

Odgovorna institucija: Uprava - Sektor za fitosanitrane poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i Odsjek za fitosanitarnu inspekciju i Sektor za bezbjednost hrane - Uprava - Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane, Sektor za veterinu Odsjek za veterinarsku inspekciju i ovlašćena/e laboratorija.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- fitosanitarna inspekcija;
- veterinarska inspekcija
- inspekcija za hranu.

Aktivnosti:

Komponenta 2.1. Monitoring rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla Omogućava sistematsko praćenje prisustva rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla i sprovodise u skladu sa Programom monitoringa rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla za 2021. godinu. Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, u skladu sa analizom rizika. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola i provjerava usaglašenost hrane koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i poštovanja dobre poljoprivredne prakse od strane uvoznika i proizvođača hrane biljnog porijekla.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo rezidua sredstava za zaštitu bilja ili nedozvoljenih/zabranjenih sredstava za zaštitu bilja i njihovih rezidua iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom i/ili uputstvom Uprave nakon izvršene procjene rizika, prema potrebi.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 16 000,00€.

PROGRAM 3

PROGRAM MONITORINGA NITRATA U LISNATOM POVRĆU

Cilj: Kontinuirano, planirano i sistematsko praćenje sredstava za ishranu bilja - nitrata u lisnatom povrću je najefikasniji način preventivnog i blagovremenog otkrivanja prisustva nitrata u količinama iznad maksimalno propisanih. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost lisnatog povrća koje se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, naročito voća i povrća proizvedenog u intezivnoj povrtlarskoj proizvodnji.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o sredstvima za ishranu bilja („Službeni list CG”, br. 48/07, 76/08, 73/10 i 40/11), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminata u hrani („Službeni list CG”, br. 48/16 i 66/19), Pravilnik o bližem načinu i postupku uzimanja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje zelene salate ili spanaća na nitrate („Službeni list CG”, broj 6/14); Pravilnik o načinu donošenja i sprovođenja mjera za sredstva za ishranu bilja koja predstavljaju rizik za zdravlje ljudi, životinja, bilja i životnu sredinu („Službeni list CG”, broj 35/15).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu i ishranu bilja i Sektor za bezbjednost hrane - Uprava – Sektor za bezbjednost hrane –Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- fitosanitarna inspekcija;
- inspekcija za hranu.

Aktivnosti:

Komponenta 3.1. Monitoring nitrata u lisnatom povrću

Omogućava sistematsko praćenje maksimalno dozvoljenih količina nitrata u određenoj vrsti hrane u skladu sa Programom monitoringa nitrata u lisnatom povrću za 2021. godinu. Uzorci se uzimaju sistemom slučajnog uzorka, u skladu sa analizom rizika. Na ovaj način uspostavlja se efektivna kontrola i provjerava usaglašenost hrane koja se stavlja na tržište sa propisanim zahtjevima, uključujući i kontrolu upotrebe sredstava za zaštitu bilja i poštovanja dobre poljoprivredne prakse od strane uvoznika i proizvođača hrane biljnog porijekla.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo nitrata iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom i/ili uputstvom Uprave nakon izvršene procjene rizika, prema potrebi.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 1.000,00€.

PROGRAM 4

PROGRAM MONITORINGA *LISTERIAE MONOCYTOGENES* U GOTOVOJ HRANI ŽIVOTINJSKOG PORIJEKLA

Cilj: Kontinuiranim, planiranim i sistematskim uzimanjem uzoraka gotove hrane životinjskog porijekla stavljene na tržište preventivno se sprječava pojava i otkrivanje prisutnosti *Listeriae monocytogenes* tokom roka trajanja proizvoda iznad dozvoljenih propisanih granica. Uzorci se uzimaju metodom nasumičnog, slučajnog odabira gotove hrane životinjskog porijekla, pogodne za rast ove bakterije: hladno ili toplo dimljene ili marinirane ribe, mekih i polutvrdih sireva, osim svježih sireva i upakovanih i termički obrađenih proizvoda od mesa. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost gotove hrane životinjskog porijekla stavljene na tržište sa propisanim mikrobiološkim zahtjevima.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20), Pravilnik o načinu praćenja listerioze (zoonoze) u hrani životinjskog porijekla („Službeni list CG”, broj 55/15) i Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza („Službeni list CG”, br. 7/15 i 2/18).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane – Odsjek za hranu životinjskog porijekla, i Odsjek za inspekciju hrane i Specijalistička veterinarska laboratorija.

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 4.1. Monitoring *Listeriae monocytogenes* u gotovoj hrani životinjskog porijekla

Praćenje i otkrivanje prisustva bakterije *Listeriae monocytogenes* u gotovoj hrani životinjskog porijekla vršić se u skladu sa Programom monitoringa *Listeriae Monocytogenes* u gotovoj hrani životinjskog porijekla za 2021. godinu. Uzorci se uzimaju metodom slučajnog odabira iz proizvodnih objekata (prostorija za gotove proizvode) i maloprodajnih objekata.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem gotove hrane utvrdi prisustvo *Listeriae monocytogenes* iznad propisanih graničnih vrijednosti tokom roka upotrebe proizvoda, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 5.000,00€.

PROGRAM 5 PROGRAM MONITORINGA MIKROBIOLOŠKIH KRITERIJUMA

Cilj: Prihvatljivost hrane odnosno podesnost hrane za javnu potrošnju vrši se na osnovu kontrole mikrobioloških kriterijuma kojima se definiše prihvatljivost hrane ili serije hrane u odnosu na odsutnost, prisutnost ili broj mikroorganizama i/ili količinu njihovih toksina/metabolita iznad koje se hrana smatra nebezbednom odnosno nepodesnom za ishranu ljudi. Patogene bakterije u hrani (*Salmonella*, *E. coli*, *Staphilococcus* i dr) su najčešći uzročnici bolesti izazvanih hranom. Subjekt u poslovanju hranom dužan je da: obezbijedi usaglašenost hrane sa mikrobiološkim kriterijumima u skladu sa propisanim zahtjevima i preduzima mjere i sprovodi uspostavljene postupke primjenu dobre higijenske prakse u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije hrane; obezbijedi usaglašenost hrane sa mikrobiološkim kriterijumima bezbjednosti hrane, tokom roka upotrebe hrane pod utvrđenim uslovima distribucije, čuvanja i upotrebe i vrši ispitivanja hrane prema mikrobiološkim kriterijumima u skladu sa propisanim zahtjevima radi provjere ispravnog sprovođenja postupaka i mjera uspostavljenih na HACCP principima i načelima dobre higijenske prakse. Subjekt u poslovanju hranom koji proizvodi i priprema hranu dužan je da sačini plan uzimanja uzoraka, radi ispitivanja mikrobioloških kriterijuma hrane. U cilju kontrole postupanja subjekata u odnosu na sprovođenje propisanih obaveza vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka hrane stavljene na tržište uključujući i uzimanje uzoraka (briseva) sa proizvodnih površina i opreme u maloprodajnim objektima. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika, provjera usaglašenosti hrane stavljene na tržište sa propisanim mikrobiološkim kriterijumima i utvrđuje stepen implementacije propisa u dijelu obaveza subjekata u poslovanju hranom.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20), Uredba o higijeni hrane („Službeni list CG”, br. 26/16, 32/18 i 42/21), Pravilnik o načinu i mjerama kontrole salmonele kod živine i drugih specifičnih uzročnika zoonoza koji se prenose hranom (“Službeni list CG”, br. 36/15 i 92/17) i Pravilnik o načinu praćenja zoonoza i uzročnika zoonoza (“Službeni list CG”, br. 7/15 i 2/18).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane – Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 5.1 Kontrola mikrobioloških kriterijuma bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište

U fazi stavljanja na tržište proizvoda neophodno je pratiti usaglašenost određene vrste hrane sa propisanim mikrobiološkim kriterijumima bezbjednosti hrane, tokom roka upotrebe hrane pod utvrđenim uslovima distribucije, čuvanja i upotrebe. Praćenje usaglašenosti hrane sa mikrobiološkim kriterijumima bezbjednosti hrane vrši se sistematskim kontinuiranim uzimanjem uzoraka, metodom slučajnog odabira pošiljki hrane iz uvoza i u objektima za promet na malo hrane u skladu sa Programom monitoringa mikrobioloških kriterijuma za 2021 godinu.

Komponenta 5.2: Kontrola mikrobioloških kriterijuma sa proizvodnih površina i opreme u ugostiteljskim objektima

Subjekt u poslovanju hranom dužan je da rukovanje, obradu i preradu sirovina i hrane sprovodi na način kojim se obezbjeđuje usaglašenost sa mikrobiološkim kriterijumima higijene procesa u skladu sa propisanim zahtjevima. Uzorci radi ispitivanja mikrobioloških kriterijuma uzimaju se sa proizvodnih površina i opreme u maloprodajnim objektima (trgovine, ugostiteljski objekti) radi utvrđivanja usaglašenosti kriterijuma u skladu sa Programom monitoringa mikrobioloških kriterijuma za 2021 godinu. Uzimanje uzoraka vrši se u skladu sa ISO standardom 18593.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo mikroorganizama i/ili njihovih toksina i i/ili metabolita iznad propisanih graničnih vrijednosti, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom i uputstvom Uprave nakon izvršene procjene rizika, prema potrebi.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 20.000,00€.

PROGRAM 6 PROGRAM MONITORINGA BEZBJEDNOSTI ŠKOLJKI

Cilj: Radi utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, utvrđivanja čistoće mora za dalju klasifikaciju proizvodnih područja za uzgoj školjki u proizvodne oblasti A, B i C prema rezultatima fekalnog zagađenja sprovodi se planirano i sistematsko uzimanje živih školjki sa registrovanih uzgajališta školjki za laboratorijska ispitivanja prisutnosti *E. coli*, hemijskih kontaminenata i biotoksina Takođe, radi odabira područja za postavljanje uzgajališta školjki vrši se i

preventivno ispitivanja morske vode na moguću prisutnost planktona koji proizvode toksine, odnosno prisutnost potencijalno toksičnih planktona.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o mikrobiološkim kriterijumima za bezbjednost hrane („Službeni list CG”, br. 79/20), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani („Službeni list CG”, broj 48/16 i 66/19), Uredba o posebnim zahtjevima higijene hrane za proizvode životinjskog porijekla („Službeni list CG”, br. 32/16, 57/17 i 49/18), Pravilnik o načinu vršenja službenih kontrola proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih ishrani ljudi („Službeni list CG”, br. 27/16).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Uprava – Sektor za bezbjednost hrane – Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 6.1 Kontrola morske vode

U cilju utvrđivanja kvaliteta morske vode za uzgoj školjki uzimaju se uzorci morske vode radi provjere moguće prisutnosti planktona koji proizvode toksine. Uzimanje uzoraka morske vode vrši se sa područja na kojima se nalaze registrovana uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2021. godinu.

Komponenta 6.2 Kontrola *E. coli*

U cilju utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, utvrđivanja čistoće mora odnosno klasifikacije proizvodnog područja za uzgoj školjki i postupanja u odnosu na rezultate fekalnog zagađenja proizvodnog područja uzimaju se uzorci iz proizvodnih područja živih školjki radi utvrđivanja prisutnosti *E. coli* (mikrobiološki kriterijum). Uzimanje uzoraka školjki vršise iz registrovanih uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2021. godinu.

Komponenta 6.3. Kontrola biotoksina i kontaminenata

U cilju utvrđivanja bezbjednosti školjki prije stavljanja na tržište, uzimaju se uzorci živih školjki radi utvrđivanja prisutnosti hemijskih kontaminenata. Uzimanje uzoraka školjki vrši se iz registrovanih uzgajališta školjki u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti školjki za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem školjki utvrdi prisustvo *E.coli*, biotoksina i drugih kontaminenata preduzimaju se mjere i radnje u skladu sa zakonom i uputstvom Uprave nakon izvršene procjene rizika, prema potrebi.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 50.000,00€.

PROGRAM 7 PROGRAM MONITORINGA KONTAMINENATA U HRANI

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane koja sadrži kontaminente iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane u skladu sa analizom rizika. Subjekat u poslovanju hranom) dužan je da na tržište stavlja hranu koja ne prelazi propisane maksimalno dozvoljene količine kontaminenata u hrani. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i dobijenim informacijama - RASSF notifikacijama u prethodnom periodu i provjerava usaglašenost određenih vrsta hrane stavljene na tržište sa propisanim maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama kontaminenata u hrani („Službeni list CG”, br. 48/16 i 66/19), Uredba o načinu praćenja nivoa dioksina u hrani („Službeni list CG”, broj 73/16), Uredba o mjerama za smanjivanje i sprečavanje kontaminacije soka od jabuke patulinom („Službeni list CG”, broj 77/16); Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja isparljivog baznog azota (TVB-N) u proizvodima ribarstva i biotoksina u školjkama („Službeni list CG”, broj 70/17), Pravilnik o načinu uzimanja uzoraka hrane i metodama laboratorijskih ispitivanja kontaminenata u hrani („Službeni list CG”, br. 19/17 i 38/17).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za Veterinarstvo - Odsjek za veterinarsku inspekciju - Grupa poslova za nadzor u spoljnotrgovinskom prometu; Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu životinjskog porijekla, Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i Fitosanitarni sektor - Odsjek za fitosanitarnu inspekciju - Grupa poslova za nadzor u spoljnotrgovinskom prometu i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;

- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija;
- fitosanitarna inspekcija.

Aktivnosti:

Komponenta 7.1 Monitoring mikotoksina

U cilju utvrđivanja bezbjednosti hrane na prisutnost mikotoksina (aflatoksina, deoksinivalenola, patulina i toksina T-2 i HT-2) koji su sekundarni metaboliti plijesni i često su prisutni kontaminanti u hrani, vrši se uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane, slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza i iz objekata za proizvodnju i promet hrane u skladu sa Programom monitoringa kontaminenata u hrani za 2021. godinu.

Komponenta 7.2 Monitoring teških metala u hrani, histamina, isparljivog azota u proizvodima ribarstva

U cilju utvrđivanja bezbjednosti hrane na prisutnost teških metala, histamina, isparljivog azota u proizvodima ribarstva vrši se uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane, slučajnim odabirom uzoraka pošiljki hrane iz uvoza, iz objekata za proizvodnju i promet hrane u skladu sa Programom monitoringa kontaminenata u hrani za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane utvrdi prisustvo kontaminenata iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 13.000,00€.

PROGRAM 8

PROGRAM MONITORINGA HRANE ZA POSEBNE PREHRAMBENE POTREBE

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane za posebne prehrambene potrebe suprotno propisanim uslovima u pogledu sastava, informacija i načina označavanja i supstanci koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe, kao mjera prevencije vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka prerađene hrane na bazi žitarica i hrane za djecu; hrane za odojčad (infant formula i follow-on formula); hrane za posebne medicinske potrebe; i hrane - zamjene za cjelodnevnu ishranu pri redukcionoj dijeti radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima kvaliteta i bezbjednosti.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o načinu i uslovima stavljanja na tržište hrane za posebne prehrambene potrebe („Službeni list CG”, broj 10/17), Uredba o supstancama koje se mogu dodavati hrani za posebne prehrambene potrebe („Službeni list CG”, br. 80/16 i 37/18).

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Uzimanje uzoraka hrane vršiće se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza, iz objekata za skladištenje i promet na malo hrane u skladu sa Programom monitoringa hrane za posebne prehrambene potrebe za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane za posebne prehrambene potrebe utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima bezbjednosti, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 5.000,00€.

PROGRAM 9

PROGRAM MONITORINGA KVALITETA SOLI I SADRŽAJA SOLI U PEKARSKIM PROIZVODIMA

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište pekarskih proizvoda suprotno propisanim uslovima sadržaja joda u soli i sadržaja soli u pekarskim proizvodima vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka soli i pekarskih proizvoda stavljenih na tržište. Dodatno, vrši se i provjera usklađenosti informacija i kontrola kvaliteta soli u pekarskim proizvodima. Globalni ciljevi i vremenski okviri vezani za hronične nezarazne bolesti koje su povezane sa hranom i ishranom i preporuke za unapređenje ishrane i uhranjenosti Svjetske zdravstvene organizacije za evropski region su inkorporirane u Program mjera za unapređenje stanja uhranjenosti i ishrane u Crnoj Gori sa Akcionim planom 2021.-2022. godine. Planirane aktivnosti u dijelu koji se odnosi na pravilan izbor hrane se može postići kroz tijesnu saradnju nadležnih organa za javno zdravlje, Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede - Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove i Ministarstva zdravlja.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o poljoprivredi i ruralnom razvoju (Službeni list broj 34/14, 1/15, 30/17 i 51/17); Zakon uređenju tržišta poljoprivrednih proizvoda („Službeni list CG”, broj 51/17); Pravilnik o minimalnom kvalitetu soli za ljudsku ishranu i proizvodnju hrane ("Službeni list CG", broj 10/20); Uredba o informisanju potrošača o hrani („Službeni list CG", broj 22/18) i Pravilnik o minimalnom kvalitetu žita, mlijskih i pekarskih proizvoda od žita i tjestenina, ("Službeni list Crne Gore", br. 36/18).

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena institucija/laboratorija za sprovođenje Programa mjera za unapređenje stanja uhranjenosti i ishrane u Crnoj Gori - Institut za javno zdravlje Crne Gore .

Nosioci poslova:

- ovlašćena laboratorija;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka soli i pekarskih proizvoda stavljenih na tržište vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki soli pekarskih proizvoda iz uvoza, iz maloprodajnih i proizvodnih objekata u skladu sa Programom monitoringa kvaliteta soli i sadržaja soli u pekarskim proizvodima za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima kvaliteta, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 18.000,00€.

PROGRAM 10 PROGRAM MONITORINGA KVALITETA MEDA I PČELINJEG VOSKA

Cilj: Radi praćenja sastava i kvaliteta meda i pčelinjeg voska kao izuzetno važnog pčelinjeg proizvoda i sprječavanja prevara ili obmana, izmjene sastava meda i dovođenja potrošača u zabludu, vršise planirana sistematska kontrola usaglašenosti meda stavljenog na tržište (domaća proizvodnja, uvoz) sa propisanim zahtjevima kvaliteta koji se odnose na način pružanja informacija potrošačima o vrsti meda, kvalitetu meda i označavanju meda sa posebnim akcentom na utvrđivanje autentičnosti crnogorskog meda vršenjem melisopalinoških ispitivanja (polenovih zrna) i fizičko-hemijskih ispitivanja.

Dodatno se vrše i laboratorijska ispitivanja pčelinjeg voska kao izuzetno važnog pčelinjeg proizvoda sa propisanim zahtjevima kvaliteta sa posebnim akcentom na utvrđivanje sadržaja ukupnih ugljovodonika (parafini i ostali ugljovodonici) u odnosu na propisane vrijednosti.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Pravilnik o minimalnom kvalitetu meda i drugih pčelinjih proizvoda („Službeni list CG”, broj 27/14), Akcioni plan za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019.godine -2021.godine i Stategija za unaprjeđenje pčelarstva u Crnoj Gori.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za registraciju, odobravanje i praćenje objekata za proizvodnju, preradu i distribuciju hrane, hrane za životinje i nus proizvoda životinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- veterinarska inspekcija;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka meda i pčelinjeg voska vršise slučajnim odabirom uzoraka meda i pčelinjeg voska pošiljki iz uvoza kao sa registrovanih pčelinjaka i objekata za promet hrane (naročito privremenih objekata pored saobraćajnica, zelenih pijaca i nacionalnih parkova) u saradnji sa Savezom pčelarskih organizacija Crne Gore, u skladu sa Programom monitoringa kvaliteta meda i pčelinjeg voska za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskom analizom utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima nadležni inspektor preduzima mjere u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 30.000,00€.

PROGRAM 11 PROGRAM MONITORINGA KORIŠĆENJA ZDRAVSTVENIH TVRDNJI U DODACIMA ISHRANI (SUPLEMENTIMA) I BILJNIM ČAJEVEVIMA

Cilj: U cilju zaštite potrošača, sprječavanja prevara ili obmana i dovođenja potrošača u zabludu vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka dodataka ishrani i biljnih čajeva radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti koji se odnose na način pružanja informacija potrošačima o hrani, sadržaju informacija i podataka o tim

vrstama proizvoda i označavanje tih proizvoda u odnosu na ispitani kvalitet i sastav, u skladu sa zakonom o zaštiti potrošača i zakonom o bezbjednosti hrane. Subjekt poslovanja hranom prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane, dužan je da na hrani i/ili kategoriji hrane koristi samo zdravstvene tvrdnje u skladu sa propisanim zahtjevima. Subjekt u poslovanju hranom ne smije koristiti nutritivne i zdravstvene tvrdnje koje: su pogrešne, dvosmislene ili zavaravajuće; dovode do sumnje u bezbjednost i/ili prehrambenu adekvatnost ostale hrane; podstiču ili tolerišu pretjeranu upotrebu određene hrane; sugerišu ili naznačavaju da uravnotežen i raznovrstan način ishrane ne može pružiti odgovarajuće količine hranljivih materija; upućuju na promjene u tjelesnim funkcijama. Zabranjeno je korišćenje zdravstvenih tvrdnji koje: ukazuju da bi zdravlje moglo biti ugroženo zbog nekonzumiranja određene hrane i/ili upućuju na stopu ili količinu gubitka tjelesne težine. Na ovaj način se uspostavlja efektivna kontrola u skladu sa analizom rizika i provjerava usaglašenost korišćenja zdravstvenih tvrdnji na suplemenata i biljnim čajevima stavljenim na tržište, uključujući i provjeru zahtjeva za ove proizvode ako su sastavni dio liste nove hrane koja se može koristiti i stavljeti na tržište Crne Gore.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Zakon o zaštiti potrošača („Službeni list CG”, broj 45/15, 70/17 i 67/19), Uredba o korišćenju zdravstvenih i nutritivnih tvrdnji prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane („Službeni list CG”, broj 80/16), Uredba o vitaminima, mineralima i drugim supstancama koje se mogu dodavati hrane („Službeni list CG”, broj 6/17 i 80/16), Uredba o vrstama vitamina i minerala koji se mogu koristiti u proizvodnji suplemenata („Službeni list CG”, broj 80/16), Uredba o novoj hrani koja se može koristiti i stavljeti na tržište („Službeni list CG”, broj 49/18 i 62/19), Uredba o informisanju potrošača o hrani („Službeni list CG”, broj 22/18) i drugi podzakonski akti kojima su definisani zahtjevi bezbjednosti i kvaliteta ove vrste/kategorije hrane.

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

U skladu sa Akcionim planom za sprovođenje Nacionalnog programa zaštite potrošača 2019-2021. definisane su prioritete aktivnosti u cilju podizanja nivoa zaštite potrošača. Uzimanje uzoraka suplemenata i biljnih čajeva vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza, objekata za proizvodnju i promet hrane u skladu sa Programom monitoringa korišćenja zdravstvenih tvrdnji dodacima ishrani (suplementima) i biljnim čajevima za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem sastava hrane i kontrolom sadržaja informacija i podataka o hrani prema vrstama i kategorijama hrane datim na etiketi/oznaci utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore – 20.00,00€.

PROGRAM 12

PROGRAM MONITORINGA PREDMETA I MATERIJALA KOJI DOLAZE U KONTAKT SA HRANOM

Cilj: Radi praćenja predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom u proizvodnji, pripremi i preradi hrane vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka istih radi kontrole usaglašenosti sa propisanim zahtjevima bezbjednosti.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o predmetima i materijalima koji dolaze u kontakt sa hranom koji se mogu stavljeti na tržište („Službeni list CG”, broj 80/16), Pravilnik o posebnim uslovima za plastične materijale i predmete koji dolaze u kontakt sa hranom („Službeni list CG”, broj 63/19) i Pravilnik o uslovima u pogledu zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe koji se mogu stavljeti u promet („Službeni list SFRJ”, br. 26/83, 61/84, 56/86, 50/89 i 18/91) osim članova od 25 do 37 i 61 i 62 koji se odnose na vještačke mase (polimerni materijali).

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza i iz objekata za proizvodnju predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom i objekata za promet hrane u skladu sa Programom monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem predmeta i materijala koji dolaze u kontakt sa hranom utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima bezbjednosti, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 3.000,00€.

PROGRAM 13

PROGRAM MONITORINGA PRIRODNE MINERALNE I IZVORSKE VODE I VODE KOJA SE NAMJENSKI KORISTI, ODNOSNO UGRAĐUJE U HRANU TOKOM PROIZVODNJE, PRIPREME ILI OBRADU

Cilj: Radi praćenja usaglašenosti prirodne mineralne i izvorske vode sa propisanim zahtjevima bezbjednosti i vode koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu tokom proizvodnje, pripreme ili obrade hrane vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka prirodne mineralne i izvorske vode stavljene na tržište (domaća proizvodnja i uvoz) i vode sa kontrolnih tačaka (točecih mjesta) u ugostiteljskim objektima na području opština Bar, Ulcinj i Kotor radi provjere propisanih zahtjeva za stavljanje na tržište prirodne mineralne i izvorske odnosno propisanih vrijednosti parametara za vodu u skladu sa posebnim propisom kojim je uređen kvalitet vode namijenjene za ljudsku potrošnju.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o zahtjevima za stavljanje na tržište prirodne mineralne i izvorske vode (Službeni list CG”, broj 48/19) i Zakon o vodama (Službeni list CG”, broj 52/16, 55/16, 2/17, 80/17 84/17) i podzakonski akti donijeti na osnovu ovog zakona.

Odgovorna institucija: Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka prirodne mineralne i izvorske vode vršise slučajnim odabirom uzoraka pošiljki prirodne mineralne i izvorske vode iz uvoza, iz objekata za proizvodnju i promet prirodne mineralne i izvorske vode i vode sa kontrolnih tačaka (točecih mjesta) u ugostiteljskim objektima na području opština Bar, Ulcinj u skladu sa Programom monitoringa prirodne mineralne i izvorske vode i vode koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu tokom proizvodnje, pripreme ili obrade za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem uzetih uzoraka prirodne mineralne i izvorske vode i uzoraka vode uzetih sa kontrolnih tačaka (točecih mjesta) u ugostiteljskim objektima na području opština Bar, Ulcinj i Kotor utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 20.000,00€.

PROGRAM 14

PROGRAM MONITORINGA NEPOŽELJNIH SUPSTANCI U HRANI ZA ŽIVOTINJE

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane za životinje koja sadrži nepoželjne supstance iznad propisanih, maksimalno dozvoljenih količina, kao mjera prevencije vrši se sistematsko praćenje i uzimanje uzoraka određenih vrsta hrane za životinje (hraniva) u skladu sa analizom rizika, uključujući i kontrolu dodataka hrani za životinje upotrijebljenih u gotovim krmnim smješama i premiksima.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o maksimalno dozvoljenim količinama nepoželjnih supstanci u hrani za životinje („Službeni list CG”, br. 31/17 i 40/18), Uredba o dodacima hrani za životinje i premiksima koji se mogu stavljati na tržište („Službeni list CG”, br. 7/18, 46/18, 44/19 i 120/20), Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje („Službeni list CG”, br. 78/16 i 40/18).

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za Veterinarstvo - Odsjek za veterinarsku inspekciju - Grupa poslova za nadzor u spoljnotrgovinskom prometu; Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu za životinje i nus proizvode životinjskog porijekla i Odsjek za inspekciju hrane i Fitosanitarni sektor - Odsjek za fitosanitarnu inspekciju - Grupa poslova za nadzor u spoljnotrgovinskom prometu i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćena/e laboratorija/e;
- fitosanitarna inspekcija;
- veterinarska inspekcija;

Aktivnosti:

Komponenta 14.1 Monitoring dioksina i PCB i dioksinima sličnih PCBs u hrani za životinje

U cilju utvrđivanja bezbjednosti hrane za životinje na prisutnost **dioksina i PCB i dioksinima sličnih PCBs** široko rasprostranjenih kontaminanata koji najčešće nastaju kao neželjeni nus-produkti tokom industrijskih procesa dobijanja sirovina za proizvodnju hrane za životinje, vrši se uzimanje uzoraka odabranih vrsta hrane za životinje, slučajnim odabirom uzoraka iz objekata za proizvodnju i promet hrane za životinje u skladu sa Programom monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje za 2021. godinu.

Komponenta 14.2. Monitoring ostalih nepoželjnih supstanci u hrani za životinje

U cilju utvrđivanja bezbjednosti hrane za životinje na prisutnost nepoželjnih supstanci u hrani za životinje koji predstavljaju moguću opasnost za zdravlje ljudi, životinja ili za životnu sredinu ili koji može štetno djelovati na stočarsku proizvodnju vrši se uzimanje uzoraka odabranih vrsta hrane za životinje, slučajnim odabirom uzoraka iz uvoza i objekata za proizvodnju i promet hrane za životinje u skladu sa Programom monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti:

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane za životinje utvrdi neusaglašenost sa propisanim zahtjevima, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 10.000,00€

**PROGRAM 15
PROGRAM MONITORINGA HRANE I HRANE ZA ŽIVOTINJE NA PRISUSTVO
GENETSKI MODIFIKOVANOG MATERIJALA**

Cilj: Radi sprječavanja stavljanja na tržište hrane za životinje koja sadrži genetski materijal vrši se uzimanje uzoraka hrane i hrane za životinje (hraniva) i laboratorijska ispitivanja radi utvrđivanja prisutnosti genetski modifikovanog materijala.

Pravni osnov: Zakon o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), Uredba o uslovima i načinu korišćenja genetički modifikovane hrane ili hrane za životinje („Službeni list CG”, broj 9/19) i Pravilnik o metodama za uzimanje uzoraka i laboratorijska ispitivanja hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala („Službeni list CG”, broj 69/16),

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane - Odsjek za hranu neživotinjskog porijekla, Odsjek za inspekciju hrane i ovlašćena/e laboratorija/e.

Nosioci poslova:

- ovlašćene visoko školske ustanove za vršenje poslova u oblasti biljnih genetičkih resursa i GMO;
- ovlašćena/e laboratorija/e;
- inspekcija za hranu;
- fitosanitarna inspekcija;

Aktivnosti:

Uzimanje uzoraka vrši se slučajnim odabirom uzoraka pošiljki iz uvoza, iz objekata za proizvodnju i promet hrane i hrane za životinje, u skladu sa Programom monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modifikovanog materijala za 2021. godinu.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju prisustva opasnosti

Kada se laboratorijskim ispitivanjem hrane i hrane za životinje utvrdi prisutnost genetski modifikovanog materijala, nadležni inspektor preduzima mjere i radnje u skladu sa zakonom.

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 3.000,00€.

**PROGRAM 16
TEHNIČKA I ADMINISTRATIVNA PODRŠKA IMPLEMENTACIJI PROGRAMA I PROJEKATA**

Cilj: Obezbeđivanje implementacije Programa mjera za bezbjednost hrane za 2021. godinu.

Odgovorna institucija: Uprava – Sektor za bezbjednost hrane, Sektor za fitosanitrane poslove i Sektor za veterinu.

Nosilac poslova: Uprava

Aktivnosti:

Komponenta 16.1.: Jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje

Sprovođenje Programa mjera za bezbjednost hrane za 2021. godinu uključuje i aktivnosti na jačanju administrativnih kapaciteta za implementaciju propisa, dalje stručno osposobljavanje za sprovođenje službenih kontrola primjenom odgovarajućih metoda i tehnika, uključujući i monitoring u skladu sa EU standardima, kao i unapređivanje vođenja registara objekata i službenih kontrola i praćenje primjene propisa odnosno ispunjavanje zakonom definisanih obaveza od strane subjekata u poslovanju hranom. Osposobljenost i kontinuirana obuka administracije i lica koja sprovode službene kontrole i uzimaju uzorke u skladu sa Programom mjera za bezbjednost hrane doprinijeće bržoj implementaciji Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika i ispunjavanje mjerila za zatvaranje pregovora sa Evropskom unijom u oblasti bezbjednosti hrane. Brojni su zadaci u oblasti harmonizacije zakonodavstva sa Acquis communautaire EU, posebno u kvalitetnoj primjeni nove zakonske regulative i sprovođenja projekata u ovoj oblasti. Integrativni procesi i reforme zahtijevaju stalnu i intezivnu saradnju sa najširim krugom korisnika.

Ovaj program ima višestruku namjenu usmjerenu:

- sprovođenju obaveza u EU integracijama: Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, Programa pristupanja Crne Gore Evropskoj Uniji, implementaciju Strategije Crne Gore za transpoziciju i implementaciju pravne tekovine Evropske unije za poglavlje 12 - Bezbjednost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika, pregovarački proces sa EU i drugih preuzetih obaveza kroz stalna ili povremena radna tijela, tehnička tijela i komisije;
- obezbjeđivanju naknada za dodatni rad zaposlenim licima iz Sektora za bezbjednost hrane koji su odgovorni za pripremu mišljenja i potvrda u dijelu potvrđivanja ispunjenja obaveza potencijalnih korisnika, utvrđenih zakonom o bezbjednosti hrane i nacionalnih i EU propisa iz ove oblasti i komunikaciju i saradnju sa Direktoratom za plaćanje i postupanje po zahtjevima korisnika –Mjera 3 i Mjera 7. Ovaj posao nije u nadležnosti Uprave po Zakonu o bezbjednosti hrane već su ovi poslovi delegirani i definisani Uredbom o realizaciji i postupku korišćenja sredstava iz instrumenta pretprijetne pomoći Evropske unije (IPARD II program) („Službeni list CG“, broj 16/16, 4/18, 11/18, 46/19, 8/20, 19/20 i 43/21) i Memorandumom o saradnji između Uprave i Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i kao dodatni poslovi trebaju biti plaćeni u skladu sa propisom koji uređuje zarade državnih službenika.
- jačanju administrativnih i institucionalnih kapaciteta kroz dodatnu obuku kadra, subjekata u poslovanju hranom, uključujući i unapređivanje vodjenja registara objekata i službenih kontrola;
- obezbjeđivanju kontinuiranog i nesmetanog obavljanja programa u smislu pravovremenog uzimanja i laboratorijskog ispitivanja uzoraka i ostalih poslova iz nadležnosti Uprave – Sektora za bezbjednost hrane i Sektora za fitosanitarne poslove;

Period realizacije: Tokom cijele godine.

Komponenta 16.2. Oprema i dokumentacija za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka)

Za uzimanje, pakovanje i transport uzoraka i izradu prateće dokumentacije (obrazaca zapisnika, uputa, traka, opreme, oznaka i sl.) neophodno je obezbijediti odgovarajuću opremu kako bi se u laboratoriju isporučio uzorak podesan/prihvatljiv za laboratorijska ispitivanja i dobijanja vjerodostojnih rezultata u skladu sa Programom monitoringa bezbjednosti hrane za 2021.godinu.

Period realizacije: III kvartal 2021. godine.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 30.000,00 €.

PROGRAM 17 HITNE MJERE

Cilj: U svrhu brzog reagovanja u situacijama neočekivanih i iznenadnih pojava nebezbedne hrane ili hrane za životinje koja se nalazi na tržištu Crne Gore, a koja se može dobiti kroz RASFF notifikaciju, ili analiziranjem proizvoda na unutrašnjem tržištu, a koje zahtijevaju neodložno sprovođenje hitnih mjera radi zaštite zdravlja ljudi, zahtijevaju odgovarajuće stručne aktivnosti: uzorkovanje, monitoring, povlačenje sa tržišta nebezbedne hrane ili hrane za životinje/njeno uništavanje i slično, kao i druge aktivnosti i mjere predostrožnosti neophodno je obezbijediti finansijska sredstva koja mogu biti od presudne važnosti za očuvanje sistema bezbjednosti hrane. Sprovođenje ovih aktivnosti zavisi od stepena opasnosti, odnosno zahtjeva sprovođenje odgovarajućih mjera u skladu sa analizom rizika, a po uputstvima, nalogima i/ili rješenjima direktora Uprave.

Period realizacije: U slučaju pojave krizne situacije.

Finansiranje: Budžet Crne Gore - 5.000,00 €.

Odgovorna institucija: Uprava

Nosilac posla: Uprava - Sektor za bezbjednost hrane, Sektor za fitosanitarne poslove i Sektor za veterinu.

Finansijski plan:

	PROGRAM MJERA ZA BEZBJEDNOST HRANE	Vrijednost € 349.000,00
Program 1	Program monitoringa rezidua u hrani životinjskog porijekla i hrani za životinje	100.000,00
Komponenta 1.1.	Sistematsko praćenje i otkrivanje prisutnosti rezidua nedozvoljenih supstanci, veterinarskih lijekova radi praćenja poštovanja karence, ostalih supstanci i kontaminenata životine sredine u živim životinjama, njihovim izlučevinama, tjelesnim tečnostima, tkivima i proizvodima životinjskog porijekla, hrani za životinje i vodi za napajanje životinja	100.000,00
Program 2	Program monitoringa rezidua sredstava za zaštitu bilja (pesticidi)	16.000,00
Komponenta 2.1	Monitoring rezidua pesticida u hrani biljnog i životinjskog porijekla	16.000,00
Program 3	Program monitoringa rezidua nitrata u lisnatom povrću	1.000,00
Komponenta 3.1	Sistematsko otkrivanje prisutnosti nitrata u lisnatom povrću	1.000,00
Program 4	Program monitoringa <i>Listeriae monocytogenes</i> u gotovoj hrani životinjskog porijekla	5.000,00
Komponenta 4.1	Monitoring <i>Listeriae monocytogenes</i> u gotovoj hrani životinjskog porijekla	5.000,00
Program 5	Program monitoringa mikrobioloških kriterijuma	20.000,00
Komponenta 5.1	Kontrola bezbjednosti hrane u fazi stavljanja na tržište proizvoda	10.000,00
Komponenta 5.2	Kontrola mikrobioloških kriterijuma sa proizvodnih površina i opreme u maloprodajnim objektima (trgovine, ugostiteljski objekti)	10.000,00
Program 6	Program monitoringa bezbjednosti školjki	50.000,00
Komponenta 6.1	Kontrola morske vode	10.000,00
Komponenta 6.2	Kontrola <i>E. coli</i>	6.000,00
Komponenta 6.3	Kontrola biotoksina i kontaminenata	32.000,00
Program 7	Program monitoringa kontaminenata u hrani	13.000,00
Komponenta 7.1	Monitoring miktoksina - aflatoksina, deoksinivalenola, patulina i toksina T-2 i HT-2	6.500,00
Komponenta 7.2	Monitoring teskih metala u hrani, histamina i isparljivog azota u proizvodima ribarstva	6.500,00
Program 8	Program monitoringa hrane za posebne prehrambene potrebe	5.000,00
Program 9	Program monitoringa kvaliteta soli i sadržaja soli u pekarskim proizvodima.	18.000,00
Program 10	Program monitoringa kvaliteta meda i pčelinjeg voska	30.000,00
Program 11	Program monitoringa korišćenja zdravstvenih tvrdnji u dodacima ishrani (suplementima) i biljnim čajevevima	20.000,00
Program 12	Program monitoringa predmeta i materijala koji dolaze u kontakt s hranom	3.000,00
Program 13	Program monitoringa prirodne mineralne i izvorske vode i vode koja se namjenski koristi, odnosno ugrađuje u hranu tokom proizvodnje, pripreme ili obrade	20.000,00
Program 14	Program monitoringa nepoželjnih supstanci u hrani za životinje	10.000,00
Komponenta 14.1	Monitoring dioksina i PCB i dioksinima sličnih PCBs u hrane za životinje	7.000,00
Komponenta 14.2	Monitoring ostalih nepoželjnih supstanci u hrani za životinje	3.000,00
Program 15	Program monitoringa hrane i hrane za životinje na prisustvo genetski modificovanog materijala	3.000,00
Program 16	Tehnička i administrativna podrška implementaciji programa i projekata	30.000,00
Komponenta 16.1	Jačanje administrativnih kapaciteta za sprovođenje	29.000,00
Komponenta 16.2	Oprema i dokumentacija za uzorkovanje i dostavljanje uzoraka po programima	1.000,00
Program 17	Hitne mjere	5.000,00
	UKUPNO	349.000,00

Način plaćanja poslova:

Na osnovu zaključenog ugovora, čiji sastavni dio su cijene laboratorijskih ispitivanja, plaćanje se vrši po ispostavljenoj fakturi, dijelom avansno do 30% za pripremu ispitnih kapaciteta na osnovu dostavljenog izvještaja za obavljeni posao. Avansna uplata sredstava vrši se na osnovu opravdanog zahtjeva, a avansno uplaćena sredstva moraju se pravdati izvještajem kojim se dokazuje namjenska upotreba avansno odobrenih i uplaćenih sredstava. Nepravilne i neuredne fakture i izvještaji, kao i fakture i izvještaji bez kompletne prateće dokumentacije neće se razmatrati.

Finansijski rizik:

U slučaju utvrđivanja opasnosti u hrani i hrani za životinje i pojave krizne situacije može se dogoditi da je potrebno obezbijediti dodatna finansijska sredstva, što značajno zavisi od vrste eventualne krizne situacije.

2. Uprava - Sektor za bezbjednost hrane i Sektor za fitosanitarne poslove vrši administrativnu kontrolu nad realizacijom Programa mjera za mjera za bezbjednost hrane za 2018. godinu kroz praćenje i kontrolu načina izvršavanja mjera, rokova, broja uzoraka, vođenja evidencije i načina obavještanja o preduzetim mjerama, u toku samog sprovođenja ili naknadno, kontrolom dostavljene dokumentacije.

Mjere iz ovog programa sprovode se na osnovu ugovora između Uprave i vršioca poslova, u skladu sa propisima kojima se uređeni oblast, metode i uslovi pod kojima se vrše javna ovlašćenja, evidencije, prava, obaveze i odgovornosti vršioca javnih poslova i drugo.

3. Za sprovođenje mjera iz ovog programa mogu se u određenim slučajevima formirati stručne komisije (hitne mjere).

Komisija se formira i za izradu opšteg kriznog plana i operativnih planova za sprovođenje opšteg plana, vodiča i uputstava za sprovođenje mjera iz ovog programa, angažovanje eminentnih predavača iz zemlje i inostranstva u cilju edukacije i praćenja savremenih trendova iz oblasti bezbjednosti hrane, troškovi međunarodne saradnje, kao i jačanje administrativnih kapaciteta same uprave.

4. Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 05-312/21-4204/3
Podgorica, 22. jula 2021. godine

Ministar,
mr **Aleksandar Stijović**, s.r.